

Visitationes canonicae

(1641-1934)

1. Tájékoztató az iratcsoportról

A püspöki levéltárak egyik legkutatottabb és legértékesebb iratcsoportját az ún. egyházlátogatási jegyzőkönyvek gyűjteményei teszik ki. Ezt azon túl, hogy egy-egy plébánia és egyházközség részletekbe menően pontos leírását adja, annak is köszönhetik, hogy számos hely-, társadalom- és köztörténeti adalékkal is szolgálnak a kutatók számára.

A kötelező egyházlátogatásokat – bizonyos középkori előzmények után – az 1545-1563-as tridenti zsinat (XXIV. decr. de reform. cap. 3.) írta elő. Sajnos azonban ezek Magyarországon csak meglehetősen kései időponttól, a 17. század második felétől maradtak fenn nagyobb számban, s vélhetőleg csak ekkortól lettek általánosak is. Ezek sorában a győri egyházlátogatási jegyzőkönyvek a maguk 1641-es indulásával¹ a legkorábbiak közé tartoznak. E jegyzőkönyvek szinte fényképszerűen rögzítették az adott plébánia és a hozzá tartozó birtokok (személyzetük) pillanatnyi állapotát.

Szerkezetét tekintve meglehetősen archaikus irategyüttesről van szó. A kezdetektől egészen a 20. századig a vizsgálat az alábbi legfontosabb kérdések köré csoportosult: 1, A templom külső és belső leírása. 2, A templom kegytárgyai, felszerelése. 3, Az adott egyház birtokai és jövedelmei. 4, A plébános személyi adatai. 5, A plébániai javadalom leírása. 6, A plébános stólajövedelme. 7, Az iskolaügy és a tanító adatai. E kérdésekre várhatunk tehát pontos és részletes válaszokat az egyes kötetekből.

Pontosan emiatt tehát nem csak a szorosán vett egyháztörténelem iránt érdeklődők, hanem a helytörténészek, gazdaságtörténészek és a társadalomtörténet kutatói számára is igen hasznos információk nyerhetők e kötetekből. A kötetek nyelve a 20. századig kizárólagosan latin, írásképük sok esetben nehezen olvasható.

2. Rendszer – segédletek

A gyűjtemény folyó számmal ellátott kötött és kötetlen kötetekből és füzetekből áll (vö. az alábbi raktári jegyzékkel). Kutatásához az alábbi egyszerű raktári jegyzéken túl egy rendkívül alapos munka áll a kutatók rendelkezésére [DÓKA KLÁRA (szerk.): *Egyházlátogatási jegyzőkönyvek katalógusa 6. Győri egyházmegye*. Budapest, 1998.], amely kötet levéltárunk kézikönyvtárában hozzáférhető. Ebben ábécérendben az egyes településekig lebontva megtalálható az adott plébániára vonatkozó összes egyházlátogatási jegyzőkönyv és azok levéltári jelzetei, továbbá a Budapesten őrzött mikrofilmjeiknek jelzetei is.

3. Kutathatóság – hivatkozás

Kutatni az egyes évek és a főesperesség vagy kerület, valamint a kötetszám kérelapon való megjelölésével lehet. **Publikációban az alábbi hivatkozási forma ajánlott:** *Egyházmegyei Levéltár – Győr. A győri püspökség levéltára. Visitationes canonicae. xx kötet (xxxx év, xyxyxyxy kerület) zz. oldal.*

4. Megjegyzés

a, A gyűjteményhez tartozik egy 20 füzetből álló, 1947-48-ban Ragats Rezső által készített és dr. Búzás József által jobbra ellenőrzött, gépelt másolatgyűjtemény, amely az **összes**

¹ Ebben már található utalás arra, hogy volt korábban is egyházlátogatás a soproni főesperesség területén, azonban ez nem maradt korunkra. Sőt. Vannak adataink arról is, hogy 1593-98 között is történt egy visitatio az egyházmegye bizonyos területein.

Egyházmegyei Levéltár – Győr

A győri püspökség levéltára

17. századi jegyzőkönyv teljes szövegét tartalmazza, így ez a korabeli szöveget nehezebben olvasóknak komoly segítséget jelenthet.²

b, Sajnos az iratcsoport 2000. augusztusában befejeződött ellenőrző rendezésekor derült fény arra a szomorú tényre, hogy 6 kötet és 13 füzet hiányzik, s pillanatnyi helyét nem ismerjük. E hiányokat a raktári jegyzékben természetesen feltüntettük. (Ezek közül kettőnek a szövege az a, pont alatt ismertetett másolati könyvekben, egy pedig részleteiben, nyomtatásban fennmaradt.)

c, Felhívjuk a figyelmét minden kedves kutatóknak, hogy a levéltárunkban őrzött egyházlátogatási jegyzőkönyvek közül néhány már napvilágot látott nyomtatásban is (Varga Imre közleményei ráadásul magyar nyelvűek). Ezek az alábbiak [a *kurzívval* szedett címek levéltárunk kézikönyvtárában is hozzáférhetőek]:

BUZÁS, JOSEF: Kanonische Visitationen der Diözese Raab aus dem 17. Jahrhundert. Eisensadt, 1966. (Burgenländische Forschungen. Heft 52.)

BUZÁS, JOSEF: Kanonische Visitationen der Diözese Raab aus dem 17. Jahrhundert. II. Teil. Eisensadt, 1967. (Burgenländische Forschungen. Heft 53.)

BUZÁS, JOSEF: Kanonische Visitationen der Diözese Raab aus dem 17. Jahrhundert. III. Teil. Eisensadt, 1968. (Burgenländische Forschungen. Heft 54.)

BUZÁS, JOSEF: Kanonische Visitationen der Diözese Raab aus dem 17. Jahrhundert. IV. Teil. Eisensadt, 1969. (Burgenländische Forschungen. Heft 55.)

BUZÁS, JOSEF: Kanonische Visitation der Diözese Raab aus dem Jahre 1713. Eisenstadt, 1980. (Burgenländische Forschungen. Heft 69.)

BUZÁS, JOSEF: Kanonische Visitation 1757 Südburgenland. Eisenstadt, 1982. (Burgenländische Forschungen. Heft 71.) – Vas megyei!

LŐRINZ IMRE: A rábaközi főesperesség egyházlátogatási jegyzőkönyvei 1659-ből. In: Arrabona 16. (1974.) 233-241.

VARGA IMRE: A Győri Székesegyházi Főesperesség egyházlátogatási jegyzőkönyvei 1698-ból. In: Arrabona 13. Győr 1971. 177-221.

VARGA IMRE: A Rábaközi Főesperesség egyházlátogatási jegyzőkönyvei 1696-1697-ből. In: Arrabona 14. Győr, 1972. 283-315.

VARGA IMRE-REICHARDT GYULA: A győri székesegyházi főesperesség alsó esperesi kerületi plébániáinak összeírása 1748-ban. In: Magyar egyháztörténeti vázlatok. 1991/2. 117-201.

A 40-80. raktári szám alatti kötetek egységes bekötésére 1985-ben került sor.

A gyűjtemény ellenőrző rendezése és kiegészítése elkészült: 2000. augusztus 17.

5. Őrzési mód, terjedelem

Jelenleg 207 kötet; illetve kötetlen füzet; 20 gépelt másolati füzet – 2,90 fm.

² A raktári jegyzékben *-al megjelölt kötetek szövege e másolatgyűjteményben is megtalálható.

Egyházmegyei Levéltár – Győr

A győri püspökség levéltára

Az egyes kötetek, füzetek raktári jegyzéke

- 1. 1641. Soproni főesperesség***
Középkori antifonarium lapjai közé kötött. Végén későbbi korból való helységnévmutató található.
- 2. 1646. Locsmáncsi kerület***
Kötött. Helységnévmutatóval ellátva.
- 3. 1651. Soproni főesperesség***
Egykorú kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.
- 4. 1651. Locsmáncsi kerület***
Kötött. Helységnévmutatóval ellátva.
- 5. 1659. Locsmáncsi, rábaközi és felsőgyőri kerület*³**
Egykorú kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.
- 6. 1659. Mosoni főesperesség***
Kötött (benne kódexrészlet). Helységnévmutató nincs.
- 7. 1659. Soproni főesperesség***
Kötött, de igen rossz állapotban (benne kódexrészlet). Helységnévmutatóval ellátva.
- 8. 1663. Mosoni, soproni és locsmáncsi főesperesség***
Kötetlen, rossz állapotú füzet. Helységnévmutató nincs.
- 9. 1670. Az alsó soproni kerület plébániáinak vizsgálata***
Kötött (benne kódexrészlet). Helységnévmutató nincs.
- 10. 1674. Soproni főesperesség***
Középkori antifonarium kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.
- 11. 1674. Locsmáncsi főesperesség***
Középkori antifonarium kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.
- 12. 1680. Mosoni főesperesség***
Középkori pergamen kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.
- 13. 1680-1685. Soproni főesperesség***
Középkori pergamen, illetve papír kötés. Helységnévmutatóval ellátva.
- 14. 1696. Mosoni főesperesség**
Egyszerű kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.
- 15. 1696. Soproni főesperesség**
Egykorú kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.
- 16. 1697. Locsmáncsi főesperesség***
Egykorú kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.
- 17. 1696-1697. Rábaközi főesperesség***
Egykorú papír kötésben. Helységnévmutató nincs.
- 18. 1698. Győri főesperesség**
Pergamen kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.
- 19. 1713. Soproni főesperesség**
Egykorú papír kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.
- 20. 1713. Soproni főesperesség**
Préselt bőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.
- 21. 1713. Mosoni főesperesség**
Egyszerű kötésben. Helységnévmutató nincs.
- 22. 1714, 1742. Komáromi főesperesség**
Egykorú papír kötésben. Helységnévmutató nincs.
- 23. 1714. Alsó locsmáncsi kerület**
Modern, félvászon kötés. Helységnévmutatóval ellátva.
- 23/a. 1714. Felső locsmáncsi kerület**
Kötetlen füzet. Helységnévmutatóval ellátva. Csonka (21. oldaltól kezdődik, közepén is hiányos)
- 24. 1714. Rábaközi főesperesség**
Két példánya létezik: **24** = eredeti; **24/a** = tisztázatlan. Helységnévmutatóval ellátva.

³ Szövege részben megtalálható az Arrabona 16. (1974) 233-241. oldalain.

Egyházmegyei Levéltár – Győr

A győri püspökség levéltára

25. 1732-1733. *Rábaközi főesperesség*
Modern kötés. Helységnévmutató nincs.

26. 1733. *Locsmándi alsó kerület*
Modern kötés. Helységnévmutató nincs.

27. 1735. *Felső győri kerület*
Kötetlen füzet. Helységnévmutató nincs.

28. 1738. *Liber visitationis cathedralis ecclesie Iauriensis et venerabilis capituli*
Ép kötet. Mutató nincs.

29. *Sine dato. Vas, Moson és Sopron megyékben végzett egyházlátogatás*
Kötetlen füzet. Helységnévmutató nincs.

30. 1748. *Alsó győri kerület*
Egyszerű kötésben.
Helységnévmutató nincs.

31. 1759. *Rábaközi főesperesség*
Modern, félvásznon kötés. Helységnévmutatóval ellátva.

32. 1767. *Győri székesegyházi egyházlátogatási jegyzőkönyv*
Jelenleg (2000. augusztus) HIÁNYZIK!

33. 1765. *Conscriptio parochiarum totius dioecesis*
Jelenleg (2000. augusztus) HIÁNYZIK!

34. 1770. *Komáromi kerület*
Jelenleg (2000. augusztus) HIÁNYZIK!

35. 1771. *Komáromi főesperesség*
Kötetlen ívekből álló anyag. Helységnévmutató nincs.

36. 1830. *Komáromi és győri főesperesség egyes kerületei*
Összesen 43 füzet (34 plébánia anyaga; 9 másolat)

37. 1831. *Soproni és győri főesperesség egyes kerületei*
Ugyanolyan rendszerű, mint a **36.** tétel szám alatti. Összesen 39 füzet. (27 plébánia; 12 másolat)
Jelenleg (2001. január) 15 füzet HIÁNYZIK!

38. 1832. *Soproni főesperesség széplaki kerülete*

Rendszere egyezik a **36.** tételszámlával.
Összesen 20 füzet (14 plébánia; 6 másolat)
Jelenleg (2000. augusztus) 14 füzet HIÁNYZIK!

39. 1873-75.
Az egész egyházmegye kerületenkénti jegyzőkönyve (21 kerület). Egységes félvásznon kötetek.

39/a. 1912.
Az egész egyházmegye kerületenkénti jegyzőkönyve. Helynévmutató nincs.

39/b.
1934.
Az egész egyházmegye jegyzőkönyve. Ugyanazon kérdőívek alapján készült, mint az 1912-es. A Székesegyházi és Rábaközi főesperesség anyaga be van kötve, a többi kötetlen füzet.

40. 1735. *Locsmándi kerület.*
Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

41. 1735. *Soproni kerület.*
Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

42. 1736. *Rábaközi kerület.*
Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

43. *Locsmándi alsó kerület.*
Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

44. 1748. *Locsmándi felső kerület.*
Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

45. 1748. *Rábaközi kerület.*
Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

46. 1748. *Rábaközi kerület.*
Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

Egyházmegyei Levéltár – Győr

A győri püspökség levéltára

47. 1748. Soproni kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

48. 1766. Rábaközi kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

49. 1766. Rábaközi kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

50. 1780. Locsmáncsi kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

51. 1780. Locsmáncsi kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

52. 1808. Rábaközi kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

53. 1812. Csepregi kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

54. 1812. Kapuvári kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

55. 1813. Kapuvári kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

56. 1812. Kismartoni kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

57. 1812. Locsmáncsi kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

58. 1812. Nagymartoni kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

59. 1812. Ruszti kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

60. 1812. Szanyi kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

61. 1812. Soproni kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

62. 1812. Szentmártoni kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

63. 1812. Széplaki kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

64. Egyedi kötetek.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

64/a – Kapuvár (1829)

64/b – Kismarton (1829)

64/c – Szentmárton (1829)

64/d – Fraknónádasd (1830)

64/e – Lövő-Nemeskér (1832)

65. 1829. Csepregi kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

66. 1829. Kapuvári kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

67. 1829. Kismartoni kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

68. 1829. Locsmáncsi kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

69. 1829. Nagymartoni kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

Egyházmegyei Levéltár – Győr

A győri püspökség levéltára

70. 1829. *Ruszti kerület.*

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

71. 1829. *Soproni kerület.*

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

72. 1829. *Szentmártoni kerület.*

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

73. 1829. *Széplaki kerület.*

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

74. *Szanyi kerület.*

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

75. 18. sz vége. *Tótkeresztúr jegyzőkönyve*

Modern műbőr kötésben.

76. 1762. *Komáromi kerület.*

Modern műbőr kötésben.

77. 1766. *Locsmándi kerület.*

Egyedi, kötetlen füzet.

78. 1859. *Esztergom székesegyház.*

Egyedi, kötetlen füzet.

79. 1829. *Szanyi kerület.*

Modern műbőr kötésben.
Helységnévmutatóval ellátva.

80. 1831. *Szanyi kerület.*

Modern műbőr kötésben.
Helységnévmutatóval ellátva.

81. 1821. *Káptalantóti (veszprémi egyhm.)*

Egyedi, kötetlen füzet.

82. 1872. Nagyszeminárium

Eredeti "műbőr" kötésben.

83. 1872. Kísszeminárium

Eredeti "műbőr" kötésben.

84. 1872. Káptalan és székesegyház

Eredeti bőr kötésben.

85. 1872. Káptalan és székesegyház

Eredeti bőr kötésben.

86. 1872 A papi öregotthon vizitációja.

Eredeti bőr kötésben.

87. 1718. Jegyzet a káptalan vizitációjáról.

(Kpt. mlt.-ból) 102 számozott oldalú, kissé hiányos kötetlen, kb 19*11,5 cm füzetben.

88. 1766. *Tótkeresztúr jegyzőkönyve*

Modern műbőr kötésben.

Gévelt másolatgyűjtemény

I. Soproni kerület – 1641.

II. Locsmándi kerület – 1647.

III. Locsmándi kerület – 1651.

IV. Soproni kerület – 1651.

V. Locsmándi kerület – 1659.

VI. Mosoni kerület – 1659.

VII. Locsmándi kerület – 1663.

VIII. Mosoni kerület – 1663.

IX. Soproni kerület – 1663.

X. Rábaközi kerület – 1659.

XI. Soproni kerület – 1659.

XII. Soproni és Somfalvi jegyzőkönyv –
1670.

XIII. Locsmándi kerület – 1674.

XIV. Soproni kerület – 1674.

XV. Mosoni kerület – 1680.

XVI. Soproni kerület – 1680.

XVII. Soproni kerület – 1685.

XVIII. Locsmándi alsó kerület – 1697.

XIX. Locsmándi felső kerület – 1697.

XX. Rábaközi kerület 1696/1697.

További vizitációk más sorozatokban:

Székesegyház vizitációja 1788.

Egyházmegyei Levéltár – Győr

A győri püspökség levéltára

Kpt. mlt. Feudáliskori gazdasági iratsoro-
zat 1788/47.